

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходитиме в 1939 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1939 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Обр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Éperon, Paris 6.

О Д Р Е Д А К Ц І І

Редакція «Тризуба» просить всіх осіб та всі організації, що були ласкаві надіслати їй свої різдвяні та новорічні поздоровлення — прийняття щяру й сердечну подяку.

Випускаємо це число подвійним. Наступне має вийти в неділю 22 січня.

Редакція й адміністрація та адреса для звичайної кореспонденції : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9.

Адреса для грошових переказів і рекомендованої кореспонденції: I. RUDICEV. 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9.

Редагує — Комітет
Lé Gérant : M-me Perdrizet

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - ТРИДЕНТ
UKRAÏNIENNE

ORGANE DE LA LUTTE POUR L'INDÉPENDANCE DE L'UKRAÏNE
FONDÉ LE 15 OCTOBRE 1925 PAR SIMON PETLURA

Число 3 - 4 (653 - 54) Рік вид. XV. 22 січня 1939 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr

ВІД УРЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Усі наші думки, всі почуття наші — там, на Вкраїні далекій. Для волі нашої Батьківщини, для добра Українського Народу довгі роки перебуваємо на чужині, неперестанно працюючи на визволення Української Нації та Української Держави. І хоч ділять нас од нашого Народу великі простори чужих земель, та проте знаємо, що ми не самі, що й там, на Батьківщині, українські патріоти ведуть ту саму працю, що й ми, об'єднані з нами тим самим непереможним змаганням — здобути в своїй хаті свою правду і волю.

Невсипуща праця української еміграції та могутній державно-національний рух на рідній землі, ще й досі поневоленій Москвою, всебічно розхитали силу окупанта, наблизили кінець його панування. Але до останнього часу всі оті спільні змагання і тих, що на Вкраїні далекій, і тих, що в розсіянні суцї, — переходили назовні на очах байдужого світу, що не виявляв до них належної уваги, ані простого зрозуміння. Потрібні були усім відомі недав-

ні події міжнародні, щоб те ставлення до нас цілого світу кардинально змінилось.

Разом з тими подіями на очах усіх перегорнулась нова сторінка європейської історії, а тим самим і нашої. Виявилось, що спільно з нами, за нас і за Україну працював і великий чинник — час, і ще більші чинники — історичні процеси розвитку націй і людства, що в їх лініях завжди стояла українська проблема.

Бо-ж події ті воскресили до чинного життя великий принцип самоозначення націй і поклали його каменем краево-польним нової структури європейських взаємин.

Вказаний факт поставив цілу українську справу на авансцену європейських проблем. На одній, хоч і невеликій частині української землі повстала вже власна держава — Карпатська Україна, радістю і надіями сповняючи всі українські серця. На інших частинах території, заселеної нашим народом, брати наші пильно шукають відповідних форм для кращого влаштування свого національного життя, викликаючи до себе симпатії всього українського світу. І зрештою, ціла справа Великої України стала в центрі загальної, можна сказати, світової уваги, в пресі, в парламентах, в політичних колах і на громадських зборах, в дипломатичних канцеляріях і в міжнародніх пересправах найчільніших людей, що своїм словом і чином творять міжнародні взаємини.

Усім відомі факти, що про них іде мова. Українська проблема в цілому стоїть сьогодні на порядку політичного дня Європи, як одна із складових частин рівноваги її державно-національних сил. Як завжди в справах міжнародньої ваги, скупчується й біля нашої проблеми багато великих і могутніх інтересів, сприятливих, ворожих чи нейтральних, суголосних чи протирічних. Але ні один із тих чинників, хоч і який могутній і сприятливий, не міг би сам од себе поставити нашу справу так, як вона зараз стоїть. Стоїть вона так тому, що вона — саме життя;

тому, що двадцять год без перестанку точиться героїчна боротьба нашої Нації з червоною Москвою, що й досі л'ється благородна кров українських патріотів-державників на окупованій ворогом Батьківщині нашій;

тому, що ані на хвилину не переривав свого існування легальний Уряд України, провадячи на чужині систематичну діяльність;

тому, що не припинялась напружена праця наших наукових сил, нашої інтелігенції, наших еміграційних організацій;

тому, що послідовно, на кожному місці, кожного часу йшла з указаних осередків пропаганда наших ідеалів;

тому, що кожен з нас, — од найбільшого до найменшого, — до тої роботи свою частку вклав і вкладає.

В тому — наш труд і наша заслуга, кожного з нас, хоч і яке маленьке й незначне місце займав би він у нашому організованому житті, хоч і працював би він самотужки, на отшибі.

Нове становище в світі української проблеми полегчує наше завдання, наближує вирішення його. Горді радощі вкладає воно в серця українські, але одночасно сіє в них і святий непокій, переймає їх тривогою перед невідомим прийдешнім. Повсюди докладно й гаряче обмірковують сучасне становище наше, перспективи його, позитивні й негативні — на громадах, на зборах, на з'їздах; звідусіль, од організацій і від окремих людей надходять до Уряду всякі запитання, приїздять делегати по інформації, слово чи раду почути.

Глибоко розуміє національний Уряд, пов'язаний тисячами незримих ниток з життям нашої еміграції, той святий непокій, ту патріотичну тривогу, розуміє й високо цінить їх.

Тому й уважає він за свій обов'язок саме сьогодні, в урочистий день свята нашої державности, вдатися до громадянства з словом привіту й поради.

Громадянство повинно пам'ятати про тяжкі, всім відомі обставини, про складні умови, в яких переводиться діяльність Уряду, не на рідній землі, на чужині, самий характер тієї праці.

Минулої осени, вирішального часу європейської кризи Уряд телеграмою до Годесбергу одразу став в обороні прав наших закарпатських земляків, а далі звернувся до учасників Мюнхенської наради, пізніше й до всіх великих держав з меморіалом, де окреслив проблему державности України у весь її зріст. Та і

опублікованих заявах, нотах і деклараціях Уряду проступає лише частина того, що зроблено й робиться, самою бо природою річей не все з того надається до загального відома: того вимагають інтереси справи.

Завданням нашим є, щоб події розвивались не без нас чи по-за нами, але з нами й через нас.

Принцип самоозначення націй знову проголошено й почато пристосовувати й до Українського Народу, але щоб той принцип для нас став дійсним життям — потрібна сила. А силу творять лише організовані, об'єднані однією метою, керовані однією волею.

І во ім'я України, якій ми віддаємо всю нашу увагу, всі думки, всі сили, все життя наше, кличе сьогодні Уряд, що ту волю репрезентує, наше громадянство до збільшення сили шляхом зміцнення організаційних зв'язків для здійснення того гасла й досягнення тієї мети, що ними й для них живемо ми всі. Гасло те, оддавна нашим Урядом проголошене, відоме: по-над партіями й класами — Нація й Держава. По-над усім — У к р а ї н а !

Мета Уряду й нас усіх — визволення України з московської неволі й відновлення на її землях власної суверенної державності. Уряд УНР сьогодні являється носієм тієї державності і його обов'язок — зберегти її непорушною й донести до визволеного Києва, золотoverхої столиці Великої України. А в які реальні форми вкладеться та державність у майбутньому, то — воля нічим необмежена зверхнього Господаря нашої Землі суверенного Народу Українського.

У виконанні того завдання історичного Уряд УНР, ніякими договорами ні з ким не зв'язаний, покладається в першу голову на власні сили, на живі сили Нації, там вдома і тут, у розсіянні суцї. За нами сила духу, сила віри, сила правди!

В тій боротьбі симпатії значної частини світу, розуміння нашої справи, сприятлива атмосфера, яких нам так бракувало за великих днів визвольної війни, сьогодні — за нами. Ми не самотні: природні бо спільники України то ті, хто не лише проти совітів, але й проти Москви. Коли-ж наступить час зброй-

ної боротьби за визволення, потрібно буде матеріяльних фондів, технічних засобів. Рівно-ж відбудова краю після окупантського визиску й комуністичної руїни, одновлення господарства, транспорту, промислу, оборона кордонів вимагатимуть великого вкладу капіталів і технічної допомоги. Допомогу ту Уряд прийме від чужеземних держав на умовах, встановлених за спільною згодою, гарантуючи їм певні матеріяльні компенсації, без жадного обмеження державної самостійности України.

Вітаючи усіх вірних синів України, на рідній землі і в розсіянні сущих, особливо нашу героїчну армію, лицарських її старшину й козацтво, Уряд Української Народньої Республіки звертається до всіх, хто зберіг твердість віри, бадьорість духу, незломність переконання, витривалість і національну дисципліну, з незмінним словом:

Всі ми цієї відповідальної хвилини мусимо найміцніше об'єднатись під вкритими не смертельною славою боєвими прапорами нашими, навколо Голови Держави, Головного Отамана війська Української Народньої Республіки Андрія Лівницького, всі, як один, чекаючи на наказ Його, що покличе нас виконати святий обов'язок перед Батьківщиною.

Голова Ради Міністрів УНР

Вячеслав Прокопович

Міністр Військових Справ

Володимир Сальський

ген.шт. ген.-хор.

Року Божого 1939, січня 22 дня.

Париж, неділя, 22 січня 1939 року.

Після минулого здвигу день 22 січня залишився в історії українського народу днем найбільшого національного свята, бо днем, коли, 1918 року, проголошено було в Києві, серці України, незалежність Української Держави, яку наш народ нарешті був здобув після соток літ боротьби за свою національну свободу.

Сталось так, що наш народ та його національна територія на час проголошення незалежної Української Держави 1918 року була поділена між різними великодержавами, і в кожній з частин, віками розділених одна од другої чужими державними кордонами, окремою, своєю дорогою йшла українська боротьба за національне визволення. І тому світові двадцять літ тому об'явилося дві українських держави. Держави ці одначе, як вищі організації єдиного нашого народу, з'єдналися в одну державу. Проголошення з'єднання двох українських республік припало на день 22 січня 1919 року, і дата 22 січня в житті українського народу прийняла ще й інше значіння, крім свята державности, а саме свята соборности українських земель.

22 січня 1919 року було проголошено акт великої історичної ваги, бо проголошено було дуже важливий для нашого народу, поділеного між різними державами, принцип об'єднання українських земель. Проголошено було принцип, бо правдивої, цілковитої соборности, до якої з такою невідержимою силою стремить вся українська нація, досягнуто 1919 року не було. По-за об'єднанням залишилась була Буковина, Закарпаття та величезного значіння для України в різних відношеннях такі великі й багаті землі, як Чорномор'я (Кубань), частини Курщини й Вороніжчини та інші українські землі. А хід подій розірвав з часом і об'єднання України Наддніпрянської з Галичиною, що пізніше ввійшла у склад Польщі.

Знову різними шляхами пішло життя різних частин української землі і по-різному воно укладається тепер. Та самий факт проголошення принципу об'єднання українських земель в одній,

єдиній, великій Українській Державі та початкові спроби його реалізації вістаються в історії українського народу та його змагань за власну державність і здійснення ідеалу, дорогого для кожної нації, дороговказом для майбутньої єдності.

* * *

Щедрим на великої ваги події явився для України минулий рік. З нього виходимо ми, українці, з конкретним осягом: Карпатська Держава на крайнім західнім кінці наших земель, і з моральним осягом: загальне зрозуміння негайної потреби вирішення української проблеми на Сході Європи. Для кожного українця ясно, що тепер надійшов той мент, коли мусять бути змобілізовані всі сили, всі здібності народу, коли мусять бути принесені найбільші жертви, бо ходить о найбільші цілі.

І не останнє з програмових завдань дня це справа остаточного влаштування Музею Визвольної Боротьби України в Празі. Будинок уже придбаний, треба тільки сплатити затягнений Товариством Музею борг та докінчити його урядження всередині. Треба не забувати, що тепер десятки й сотні чужинців їдуть на Карпатську Україну. І всі вони їдуть через Прагу, всі вони вже в Празі цікавляться українським питанням і розпитують за нього. Належно уряджений Музей — це така успішна пропаганда, таке свідоцтво конструктивних зусиль, на які може спромогтися український народ, що ніщо інше не зможе його замінити. Ще не попавши на Верховину, кожен чужинець вже відчуватиме всю велич того, що зветься тепер «українським питанням».

Тому хай ні один українець не забуде в день річниці проголошення державности й соборности наших земель, що музей пам'яток нашого зриву має право на його, хоч би й скромну, по-жертву.

Місяць січень — місяць Музею Визвольної Боротьби України в Празі

При особливих обставинах святкуємо тепер роковини відбудови української державности.

За нами довгий ряд років на чужині, оповитих туманом смутком та довга низка відбутих тут святкувань незабутнього дня проголошення нашої державности. Дивним дисонансом таким чужим і диким всім обставинам і умовам поверсальської Європи, були ці наші святкування всі минулі роки; тут всі авторитети урочисто проголошували перемогу принципу стабільности, і нас, членів поневоленої нації, потішали тим, що колись в невідомому майбутньому, шляхом еволюції наші воєки-гнобителі обернуться в демократичних ягнят. Наші гасла і наші вимоги здавались європейським авторитетам, цим ідеологам ситих народів, лише безсилим і смішним замахом на той порядок, що спірався на непорушність договорів, за якими стояли найбільш держави світу з усією своєю військовою і технічною силою.

Тепер все це вже належить до минулого. В таборі ситих версальців панує нечуване пригноблення і розгубленість. На протязі минулого року були вони свідками, як, наче хатинка з карт впала, обернулась в безформенну руїну система поверсальської Європи. Наші гасла і наші вимоги вже твердо стали на порядку європейського політичного дня. Сього року святкуємо ми роковини відбудови української державности в умовах, коли остаточне її відновлення і скріплення стало вже справою цілком близької і досяжної будуччини.

Нові змінені обставини надають цілком інший характер і зміст сьогорічному дню 22 січня. Наше державне свято минулих років було передусім маніфестацією того, що ми заховали свою вірність нашому державному ідеалові. Пануючий мотив і настрої нашому святові надавали наші згадки про минуле, в яких ми черпали віру й надію на майбутнє. В сучасних обставинах, коли ми є свідками нового етапу широкого національного піднесення, цього вістника української національної революції, зміст і характер свята неминуче концентрується на тих подіях, які ми переживаємо тепер, які чекають нас в ближчому майбутньому. Складаючи нашу подяку і пошану тим, що віддали своє життя і сили на відбудову української державности на попередньому етапі її творення, не можемо ми, як активні члені живої нації, не думати тепер перше за все про ті завдання і обов'язки, які ставить перед нами сучасна історична хвиля. Ми знаємо: коли справу української державности тепер поставлено на порядок дня, то сталось це не з чужої ласки і чужої любови до нас. Уперта, систематична боротьба у всіх родах і формах, яку провадила українська нація з окупантським режимом, не менше уперта праця над творенням національних вартостей показали тім, що мали

незасліплені очі, ту велику потенціяльну силу, що захована в українській нації. Але свідомі ми тако-ж і того, що успішне завершення вже поставленої на порядок денний справи відновлення нашої державности буде від нас вимагати ще інтенсивнішого напруження національних сил; нація мусить дати без порівняння більше того, на що вона спромоглась дотепер. День 22 січня, згадка про ще досі незакріплену і незавершену справу відбудови нашої державности, тепер, напередодні рішачючих подій в історії України, перед кожним з нас, як активним членом своєї нації, ставить питання, чи ми готові до них. День 22 січня тепер для кожного з нас мусить стати днем суворой перевірки перед власним сумлінням, чи готовий кожен із нас до чинної і жертвенної участі в тих подіях, в яких буде рішатися доля України. Йде мова тут не тільки про готовність віддати своє життя тоді, коли буде вимагати цього інтерес нації. Історія нашої боротьби в останньому двадцятилітті доводить, що цього роду жертвенности нам не бракувало. Не сумніваємось, що і в майбутніх подіях українська нація виділить численні кадри тих, що своєю кров'ю скріплять і освітять тривкі підвалини Української Держави. Але державу творить не лише кров тих, що полягли, але й творча і конструктивна праця живих. Чи готові ми до цієї праці? Чи існує у нас почуття національної дисципліни, готовність підпорядкувати свої особисті і групові інтереси вимогам національного цілого? Чи зможемо ми скрізь і завжди інтереси нації і держави поставити, як основну лінію всієї нашої праці і всієї нашої поведінки? Чи заховаємо ми в своїй праці потрібну витривалість, віддаючи їй всю нашу енергію і всі наші сили? Чи віддаємо ми собі звіт з того, що національна держава для кожного члена нації означає перше за все виконання обов'язків, а не домагання від неї тих або інших прав?

Хай згадка в день 22 січня про ті жертви, які склала нація до сього часу на шляху свого визволення, почуття пошани перед тінями тих, що віддали своє життя за Україну, допоможе кожному з нас зробити сувору і докладну перевірку самого себе. Бо ті події, що стоять перед нами, будуть ставити максимальні домагання до кожного члена нації. Будьмо-ж готові до них.

Справа відбудови великої Української Держави, яка виявить заховані величезні сили української нації, яка внесе нові вартості в світову культуру, стоїть на черзі. Хай-же кожен із нас буде готовий достойно й належно взяти участь у виконанні цього історичного завдання.

В. Садовський

22 січня не повинно бути ні однієї громади, ні одного громадянина, які б не дали своєї лепти, нехай найскромнішої, на Музей Визвольної Боротьби України в Празі !

Невільництво, яке суспільна форма праці в ССРСР, є неминучим і безпосереднім наслідком поневолення Московщиною чужих їй націй. Національне поневолення неможливе без політичного, тако-ж як і політичне поневолення неможливе без економічного; тому мусять терпіти москвини господарське й політичне невільництво, коли хочуть панувати над чужими націями не зважаючи на порушення централізаційно-асиміляторської системи очевидними різницями режіму в Московщині та на землях поневолених націй. Сучасне доведення політичного й господарського поневолення до абсурду дозволяє припускати можливість визволення поневолених націй ССРСР в недовгім часі.

В своїй новорічній передовій статті заявив орган московського уряду «Известия» з справжньою московською фарисейською бундючністю, що ССРСР, в протилежність «буржуазним» державам, може похвалитися поважними досягненнями в минулім році. Вони справді не малі. Майже два роки треба було на те, щоб запровадити сталінську «конституцію», але досить було приблизно пів-року, щоб переконатися, що вона є наскрізь невиваженним знаряддям для поневолення чужих націй та збільшення їх визиску. Тому кінець минулого року приніс остаточне закріплення працівників по совітських підприємствах та значне загострення принципів примусової праці. Скільки часу буде потрібно, щоб побачити нікчемність і цих терористичних заряджень, виявиться мабуть незабаром, бо розвиток внутрішніх відносин ССРСР йде прискореним темпом. Але сучасну їх необхідність доводить совітський уряд і преса цілком логічно; інших засобів примусити совітських робітників до праці московський уряд справді не має.

Новорічним подарунком ССРСР був величезний указ, крутійству і бюрократичному стилю якого могли б позаздрити й найвправленіші старо-московські дяки, підписаний Сталіним, Молотовим і Шверніком, отже керманичами всіх дійсних московських цивільних верхівок. Указ цей містить в собі, поруч з довжелезними коментарями, «зарядження відносно впорядкування працівної карності, поліпшення практики державного забезпечення та боротьби проти зловживань на ґрунті його». Автори його скаржаться гірко, що «літуні, лодирі, прогульщики і рвачі (ці титули совітського робітництва, невідомі ніодній культурній мові, значать приблизно—робітники, що часто міняють місце роботи, нероби, які не з'являються часом на роботу і намагаються вирвати найбільші заробітки при найменшій роботі) працюють справді не більше 4 чи 5 годин на день, наслідком чого нарід і держава втрачають що-року мільйони робочих днів і мільярди рублів. Коли-ж їх звільняють з роботи, вони судяться, вимагаючи заплати за примусово втрачений час. Маючи право на відпустку раз на рік по 5 з половиною місяцях праці, вони дістають її двічі, перехо-

До 950-тиліття хрещення України

10-тиметровий хрест, поставлений з нагоди свята в Українській Станиці в Каліші у Польщі.

дючи з одного підприємства на друге. Вони займають мешкання як сумлінні робітники і дістають так-ж місця по санаторіях та домах відпочинку. Професійні спілки, господарські та судові органи потурають їм при цім. Робітниці йдуть до фабрики часом лише для того, щсб дістати 4 місяці оплаченої відпустки в часі вагітності та по народженні дитини, а потім взагалі залишають роботу...» Щсб запсбігти цьому наказується управам підприємств слідкувати суворо за тим, щсб рсбітники працювали цілі призначені 8, 7 чи 6 годин. В разі порушення, більше, як тричі, працівної карности робітника звільняється з підприємства і разом з родиною видаляється з мешкання. Рсбітники, що належать до професійних спілок, дістають платню в разі нездібности до праці в розмірі 50 відс. по двох місяцях праці без перерви, і в розмірі 100 відс.

по 6 місяцях праці. Ті, що до спілок не належать, дістають заплату в разі нездібности до праці лише по 6 місяцях праці без перерви. Відпустку дається лише по скінчених 11 місяцях праці. Відпустки для вагітних робітниць скорочується на половину, себ-то на місяць перед і по народженні дитини. За суворе додержання цих нових приписів мають відповідати керівники підприємств ці загрозою звільнення з посади і поставлення перед судом. Керманічі підприємств мають слідкувати не лише за тим, щоб «робітники й службовці приходили своєчасно на роботу і не відходили завчасу, а й щоб не тинялися безцільно по цехах, не витрачали часу праці на курення, розмови та різні приватні справи...

«Известия» з 3 січня твердять справді, що мільйони робітників працюють сумлінно, а лише поодинокі несумлінні й несвідомі робітники належать до «лодирів, літунів і прогульщиків». Але коли б це було так, то чому уряд, за винятком окремих осіб карає загостренням кріпацтва і збільшенням визиску всіх совіських працівників, не боючись повернути їх тако-ж у ворогів народу і держави? Для того, щоб переконатися, що в дійсності до «свідомих і сумлінних» робітників належать лише одиниці досить переглянути ті-ж самі «Известия». На «літунство», себ-то пливкість робочої сили, скаржитися від років уже ціла совіська преса. Чим тяжче робилися умови праці совіського робітника службовця, тим охотніше йшов він на мандри, шукаючи кращих умов життя, чи просто кермуючись засадою «хоч гірше, аби інше», або уникаючи політичного й національного переслідування. Статистика пливкості, спеціально на Україні, по окремих підприємствах,—загальної статистики цього роду розуміється не існує,—доводить, що в останнім часі робітництво в ССРСР обернулося взагалі в якусь мандрівну масу, що уникає урядового контролю й кермування. Робітничі книжки, які існують в усіх майже державах Європи і служать тут для регулювання відносин між підприємцями і робітниками та оборони прав і інтересів цих останніх, заведено в країні «побідного соціалізму» лише в кінці минулого, так багатого на «реформи» грудня. Совіська преса пише злорадісно й одверто, що ці книжки будуть великою перешкодою для «літунів» міняти часто місце їх праці. Отже робітничі книжки, виповнення яких вже розпочалося, обертають робітників остаточно в кріпаків поодиноких підприємств при одночаснім загостренні визиску цілого робітництва.

Оскільки марними з погляду економічного являються всі ці заходи в напрямі до удосконалення невільництва робітництва та службовців в ССРСР, доводить, між иншим, досвід «Наркомлесу», що послуговується майже виключно невільницькою працею засланців на півночі Московщини. «Известия» з 21. XII м. р. писали, між иншим: «Лісовий промисел є галузю народного господарства, що найбільше лишається позаду. Протягом 11 місяців виконав Наркомлес 50,4 відс. плану набуття дерева і 55,1 відс. плану його вивозу. Зла організація лісових робіт, занедбання

механізованої праці, великі втрати і невідвчальне ставлення до потреб робітників були характеристичними прикметами господарки Наркомлесу в поточнім році. Втрати цього комісаріату лише по головних рахунках виносили за 10 минулих місяців 44 мільйонів рублів. Сума залеглих виплат робітникам виносила 44 мільйони...» Не зважаючи на такі результати, проєктує московський уряд допровадити постійні кадри робітництва для лісової господарки до 300.000. Невільників, що бракуватимуть, мають постачати автоматично колхози, за що мають діставати 10 відс. зарібною платні тих своїх членів, що діставатимуть додаткову заплату. З огляду на те, що робота засланих, які творять головний контингент лісових робітників, фактично майже нічого не коштує, сотки мільйонів рублів «втрат» могли повстати лише наслідком того, що бюрократичний апарат примусової праці, з злочинствами агентів ГПУ включно, коштує більше, ніж можна витиснути з виголоджених і переважно хворих засланих. Отже оскільки умови праці цілого совітського робітництва, а перед усім чужонаціонального населення, виявляють виразну «соловецьку» тенденцію, обтяжаючи управу підприємств надмірним доглядом над «несумлінними» робітниками, будуть і всі галузі совітської господарки «рівнятися на Наркомлес».

Але нас цікавлять більше національно-політичні чинники у внутрішніх відносинах ССРСР. Цікаво, звідки властиво повстали «літуні, лодирі і прогульщики», невідомі не лише Європі, а й самій передвоєнній Росії, принаймні в сучасних розмірах. Явище це є в своїй основі, без сумніву, одним із наслідків національної боротьби в межах ССРСР. Москвини не хочуть працювати, гадаючи, що на них мають працювати поневолені нації. Робітництво-ж і селянство та службовці, приналежні до чужих націй, бороняться пасивним спротивом по фабриках та колхозах проти всякого московського визиску. І справді, коли українське селянство винщило свою худобу, своє найкоштовніше майно, щоб не віддавати його московській державі, то чому має українське робітництво віддавати свої сили московським визискувачам? По совітських підприємствах на землях поневолених націй йде далі боротьба, розпочата на полях бою московським імперіялізмом проти чужих націй старої Росії.

Чи боротьбу цю провадиться свідомо, чи несвідомо, це питання другорядне. Те, що відбувається свідомо в інтелектуальних верхах кожної нації, відбувається півсвідомо в національних масах. Національна боротьба в ССРСР осягла від самого початку большевицького панування напруження небувалою і невідомою в старій Росії. Московський імперіялізм, що його тепер провадить комуністична партія, змобілізував, з одного боку, націоналістичне хижацтво московських мас, а у всякім разі їх інтелектуальних верхів, а з другого боку, національну відпорність найширших мас поневолених націй. Московська пропаганда, несена в найдикіших демоґічних і терористичних формах, до підприємств, як ріль-

ничих, так і промислових, не могла не відбитися дуже від'ємно на якості і кількості праці. Цілий час, від початку окупації чужонаціональних земель до виборів до Найвищих Рад включно, намагалися більшовики зробити політичну, отже національно-московську пропаганду рушієм господарської чинності. В початку минулого року ще гірко скаржилася ціла совітська преса, що «партійні і непартійні більшовики тікають від політичної роботи до господарства... з міських осередків до сел». Кільки місяців тому ще жадав московський уряд, щоб цілий виборчий апарат було ужито на «цілковите охоплення мас». Недавно ще надмірно пильні більшовицькі бюрократи по багатьох містах України замикали по скінченні роботи ворота фабрик і гнали робітників до саль вчити спочатку сталінську конституцію, а потім «коротку історію комуністичної партії». По «найкоротшим в світі робочим восьми, сьоми — а навіть шестигодиннім дні» гналося і гониться ще зрештою й далі зле оплачуване і виснажене робітництво, а що найменше його інтелектуальні верхи, на збори і вправи партії, комсомолу, осоавіяхіму, професіональних спілок, на вечірні курси всякого роду, гуртки місцевської самодіяльності і т. д., отже вимагається від нього додаткової неоплаченої роботи, а тим самим і спонукується до «несумлінного» виконання «оплачуваної» роботи. «Тинятися по цехах, провадити приватні розмови і курити в часі роботи» призвичаювали робітництво самі пропагандисти, сексоти, агенти московського уряду, що деморалізували остаточно московське робітництво і давали добру нагоду до пасивного опору робітництву поневолених націй.

Сучасні заклики совітської преси до «сумлінної» роботи та переконування, що «працівну карність» по підприємствах треба додержувати, бо «робітники в соціалістичній республіці працюють не на капіталістів, а на самих себе, на робітничо-селянську державу», можуть спонукати до сміху навіть нечисленних колхозних коней. Приявність численної партійної і совітської, цивільної і військової, відносно добре оплачуваної, бюрократії, нечислимим агентів московського уряду, стаханівців та інших «знатних людей» ланів і фабрик доводить виразно робітничим масам, на чію користь їх визискується, навіть тоді, коли вони не знають про коштовні підприємства московського імперіялізму по-за межами ССРСР.

Коли населення поневолених націй відчуває, як безглузде знуцання, заклики совітської преси до ще більшого його визиску, то московське населення, обурене тим, що цей визиск дає йому так мало конкретної користи та не звільняє цілком від усякого визиску. Московське громадянство все ще готове зносити більшовицьке суспільно-політичне поневолення, як воно терпіло царське поневолення, за ціну панування над чужими націями, але воно хоче мати в Кремлі панів, які платили б більше за московський «патріотизм». Звідси повстає безупинно все нова опозиція проти

Сталіна, справді все нерішуча зі страху втратити в часі двірцевої революції панування над поневоленими націями. Звідси-ж походять і намагання сучасного московського уряду збільшеним визиском цілого, а перед усім чуженаціонального, населення вдоволити ширші кола московської олігархії та «знатних людей» ріжного роду.

Намагання ці не лише даремні, а й небезпечні. Примусити робітників загостренням терористичного режиму до формального виконання фабричних і всяких інших приписів, розуміється, можливо, принаймні на якийсь час, але це ще зовсім не позбавить їх всіх можливих засобів, до саботажів включно, понижувати до крайньої міри видатність їх праці. Але й там, де видатність праці буде, може, трохи піднесено, принаймні згідно совітській статистиці, що перевірненню не піддається, буде це осягнуто лише коштом збільшення суспільно-політичного опору робітництва. Ніякому сумніву не підлягає у всякім разі, що новий режим на совітських підприємствах загострить значно боротьбу поневолених націй проти Москвщини. А про те головню й ходить.

М. Данько

Л И С Т И З К А Р П А Т С Ь К О І У К Р А І Н И

І н т е р в ' ю з п р е м ' е р о м о . А . В о л о ш и н и м .

(Від нашого спеціального кореспондента)

Екселенцію отця - прем'єра мав приємність бачити на другий день мого приїзду до Хусту. Але тепер дістаю спеціальну авдієнцію, під час якої хочу просити про уділення інтерв'ю для «Гризуба».

Вхожу з почуттям зворушення і пієтету для особи високодостойного господаря до просторого і ясного кабінету голови Уряду Карпатської України. Маю на це не аби-яку підставу. Бо-ж за хвилю буду говорити з людиною, що в так критичний момент вивела свій край на шлях вільного національно-державного розвитку і здобула собі пошану всіх земляків заслугами цілого життя, повного відданої і саможертвенної праці на користь рідного народу. Отець А. Волошин, якому скоро має сповнитися 65 років, справді заслужив титул батька, як його тепер тут усі називають. З молодих бо років оддає він свої здібності і свій час всебічній діяльності на полі національного відродження Закарпаття. Він є визначним педагогом і автором багатьох підручників

серед яких належить одмітити дуже добру граматику української мови. Як журналіст і літератор (з під його пера вийшло кілька чудових драм), він співробітничав в багатьох виданнях і сам освоює та видає різні часописи, між иншим журнал «Наука», заснований року 1901 та переіменований потім на «Свободу». На економічному полі прем'єр о. Волошин є відомий, як основник і співробітник різних господарських установ, як, напр., Підкарпатський Банк, Краєвий Дружественний (кооперативний) Союз, Асекураційне Т-во «Бескид» і т. д. Врешті, як політик, стояв завжди на сторожі національних прав українського народу Закарпаття, чи то як голова Народньої Ради в переломовий час 1918-1919 років, чи то як посол до празького парламенту.

В коротких словах не можна, розуміється, описати всю ту корисну працю, якою займався о. А. Волошин. Хочу однак згадати ще про справу, яка, так би мовити, характеризує цілу постать сучасного голови влади Карпатської України. Є він невтомним опікуном дітей, спеціально сиріт, і для цієї мети сам оснував і утримує кілька дитячих притулків. Один з таких притулків основано зовсім недавно, у Хусті, в спеціально для цього купленому о. прем'єром будинку. Тепер в ньому, побіч дитячої захоронки, міститься і приватне помешкання голови Уряду... Говорять, що о. Волошин дуже любить своїх малих протеже, проводить з ними вільний час, оповідає їм казки то-що...

Власне це приходиться мені на думку, коли, склавши привітання, сідаю напроти отця-прем'єра і починаю оглядати його добрі і лагідні риси обличчя. Так власне має виглядати добрий батько не тільки малих сиріт, але й цілого народу Карпатської України. І коли слухаю надзвичайно цікаві речі, що їх ласкаво оповідає мені отець-прем'єр, переконаюся, що, як справжній батько, не тільки pestить він своїх дітей, але вміє і до послуху приневолити та покарати, як того їх власне добро вимагає...

Пан прем'єр ласкаво ділиться зі мною своїми спогадами про 1918-1919 рік на Карпатській Україні, коли тут тоді те-ж кипіла жвава національна праця і покладалися надії на краще майбутнє. На жаль, всі тодішні зусилля пішли намарно, і для Закарпаття настали тяжкі роки, що тривали аж до останнього часу. Спочатку справи заповідалися досить добре, бо відносини по-між чехами й українцями мали бути основані на цілковитій рівноправності. Та, на жаль, чехи були не дотримали своїх обіцянок. Великою моральною підтримкою для Закарпаття була тоді Українська Держава, що ще мала свою територію і посольство якої перебувало в Празі. Але, як каже о. Волошин, «Україна впала» і карпатські українці не могли більше надіятися на підтримку своїх братів по той бік Карпатів.

Далі пан прем'єр переходить до подій недавнього минулого.

— Ми були в тяжкому становищі, бо мусіли раптово і без відповідного приготування перебірати всю повноту влади в наші руки. Чехія знайшлася в такому критичному становищі, що ми

**Прем'єр-міністр о. А. Волошица і міністр Ю. Ревай
серед своїх співробітників**

самі лише власними силами мусли оборонити край од непокли-
каних зазіхань сусідів. Це завдання було нелегким, але воно
було ще утруднене тою обставиною, що нам накинuli співпрацю з
мад'яронсько-русофільськими групами. До п. п. Бродія й Фен-
цика ми ніколи не мали довір'я, але на виразне жадання уряду
Годжи мусли погодитися на співпрацю з ними. Коли б од самого
початку нового режиму на Карпатській Україні влада була у
виключно українських руках, то багато прикрих річей можна
було б уникнути і може результат віденського арбітражу був би
для нас кориснішим. Тяжко було працювати в таких обставинах,
коли де-які члени Уряду дбали лише про інтереси наших ворогів.
Коли-ж хто думає, що ці панове були виразниками волі народу,
бо їх вибирали до парламенту, то треба лише усвідомити собі,
що вибори відбувалися у нас завжди під страшним терором, а
панове мад'ярони розпоряджали величезними грошима, що їх
діставали від ворожих нашій народній справі чужинців.

— Як оцінюєте, Ексцеленціє, сучасне становище Карпатсь-
кої України та як задивляється на її майбутнє?

Отець-прем'єр посміхається і говорить:

— Ставите мене в ніякове становище, бо я не хочу хвалитися, але мушу об'єктивно ствердити великий поступ за такий короткий час нашої праці. Але це власне твердять усі чужинці, що приїздить масово подивитися на нашу молоду державу та вітають нас із успіхом. Прощу взяти під увагу ті тяжкі умови, в яких ми опинилися після необхідності евакуування зайнятої мад'ярми території. Брак комунікацій, брак відповідне впорядкованих приміщень і тому подібні прикрі речі безумовно гальмували нашу працю. Але, як бачите, все вже наладжано, установи працюють нормально, народ всюди з одушевленням гуртується біля своєї влади і не вірить зрадникам, що намагалися були ширити по-між населенням зневіру і заколот. З кожним днем ми відчуваємо себе все міцніше. Економічно Карпатська Україна цілком забезпечена і самовистачальна. Маємо вже відповідно розроблені плани, щоб розбудувати наше народне господарство. За нашу сіль, дерево і скотарство дістанемо потрібний хліб. Край наш не є перенаселений — всього 50 душ на один квадратний кілометр—і його природні багатства цілком вистачають для виживлення мешканців. Відпаде тако-ж тепер коштовна політика п. Бенеша, що «грав великого пана» й обтяжував населення непотрібними видатками (люксусова репрезентація закордоном, поїздки і т. д.).

— Отже, Екселенціє, ви задивляєтеся цілком оптимістично на майбутнє?

— Цілком оптимістично! Нашим завданням є піднесення культурного та господарчого рівня населення Карпатської України на основі національної єдноти і дисциплінованости. Ми є певні, що виконаємо це завдання.

— Дозвольте тепер, отче-прем'єре, торкнутися справи, що має грохи загальніше значіння. Мені хотілося б знати, як відноситься Уряд Карпатської України до інших українських земель, що знаходяться по-за межами Чехо-Словаччини?

— Часто приписують Урядові Карпатської України плани, що не відповідають його силам та намірам. Наше відношення до всіх інших українців є цілком ясне і природне. Ми ставимося з великою симпатією до змагань українців по інших державах за їх національну волю і бажаємо їм досягнути їхньої мети. Дуже вдячні ми всім нашим братам-україням, що в критичний для нас момент дали нам моральну підтримку й допомогли нам у наших змаганнях. Як найменша частина України, не маємо спроможности дати велику допомогу нашим братам, але по мірі сил і цей наш обов'язок виконаємо. Коли в Карпатській Україні повстануть високі школи — зокрема університет — та взагалі витвориться культурний осередок, то думаю, що з цього скористають усі українці. Хочу підкреслити, що спеціально до українців-емігрантів ми все мали найтепліші почуття. Будемо і на далі помагати по нашій спроможності емігрантам, які тако-ж можуть

принести велику користь при розбудові нашої молодої держави. За браком місць і засобів не можемо приймати до себе необмежену кількість емігрантів, але будемо завжди радо вітати необхідних нам фахівців.

Не хочу більше відбирати панові прем'єрові цінного часу. Прощаюся і ще раз бажаю успіху в тяжкій праці на користь рідного краю та цілої Нації Української. Отець-прем'єр затримує мене ще на хвилю і каже:

— Маймо надію, що доля цілого українського народу стане кращою. Забагато українці грішили і замало молилися Богу, — тому й покарано нас. Передайте привіт читачам вашого часопису і скажіть, щоб молилися Богові за кращу долю великого українського народу.

На закінчення ще кілька слів про особисту працю отця-прем'єра в теперішню пору. Не міг би про це написати на підставі розмови з ним, бо о. А. Волошин, з властивою йому скромністю, нічого не говорить про себе. Але в цьому з допомогою мені приходять його особистий секретар, гарячий і жвавий молодий патріот, п. І. Рогач, що одночасно є генеральним секретарем Карпатської Січі. Оповідас мені про ту колосальну працю, що її без спочинку провадить о. А. Волошин, керуючи особисто всіма справами та не зважаючи на здоров'я. Але зате і користається він великою любов'ю та високою пошаною всіх своїх співгорожан. До цього безумовно приєднуються всі без винятку українці, де б вони тепер не перебували.

Микола Лівіцький

Хуст, у грудні 1938 р.

X-ий З'їзд Т-ва б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ *)

(За кінчення)

Далі йде доклад генерального секретаря Т-ва п. М. Ковальського про міжнародне становище й українську сучасність, який вміщено було в минулому числі «Тризуба». Після цього великого доповіді про Карпатську Україну, рекомендує всім членам вважати на той фактичний стан і ті потреби, які там є, і ставитися дуже обережно до зловорожих чуток в пресі та серед громадянства, бо в більшості тенденційні чуточки не відповідають дійсності.

Заслухавши всі доповіді й звіти, делегати приступають до дискусій над ними. В дискусіях прийняли участь всі делегати й присутні на з'їзді члени Т-ва.

Див. «Тризуб» ч. 1-2 з 8 січня с. р.

Сучасне становище української проблеми, відношення до неї суспільства України, пертурбації з повстанням Карпатської України і можливістю розвитку дальших подій, що мають метою відтворення Української Держави над Дніпром, врешті становище й позиції б. Вояків Армії УНР перед сучасністю, — все це знайшло широкий і гарячий відгук в дискусіях на цьому з'їзді.

Зокрема дискусії торкнулися питання Уряду УНР, якому ми підлягаємо і якому з'їзд висловив вже повне довіря і признання.

Забігаючи слово по цих дискусіях, голова Т-ва ген.штабу ген.-хор. О. Удовиченко, одмітивши головні моменти з дискусій, одзначив, що не слід плутати наших національно-ідеологічних позицій, які є незмінними непорушними і які втворилися у вояків протягом збройної боротьби на всіх фронтах, із звичайною щоденною політикою, яка є мінлива і залежить від обставин. Тому, наприклад, не належить робити швидкі висновки з тих чи інших подій, які переходять і міняються, з того чи іншого відношення заінтересованих чи незаінтересованих в українській справі держав, чи з того чи іншого співвідношення українських сил і факторів на різних землях українських. До всього треба ставитися уважно, бо й часи для української справи настали серйозні. Зроблений сьогодні необдуманий крок в конкретній політиці може дуже заважати на майбутньому. Кожна подія в українському житті має так би мовити два аспекти: перший — почуттєвий, що промовляє до почуття нашого патріотизму, нашої спільноти, нашого національного кредо, і другий аспект реальний, що має відношення до реального життя, яке часом іде проти наших домагань. Майбутнє залежатиме від наших зусиль, від нашої боротьби, від наших жертв, уміння, твердості і стійкості. Сьогодні, як ніколи, треба йти шляхом координації зусиль всіх українців, шляхом розуміння спільної мети, шляхом порозуміння по-між українськими факторами. А для того треба багато підготовки і в першу чергу знищення всяких негативних рис, що їх видає сьогодні українська сучасність.

По промові голови Т-ва, яку присутні вислухали з великою увагою, з'їзд по пунктах приймає наступні резолюції:

«Х-ий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, заслухавши доклади з місць, доклади Управи Т-ва та Контрольної Комісії і обміркувавши тези тих докладів, особливо про сучасне становище, затверджує звіт Управи про діяльність і звіт Контрольної Комісії та приймає наступні резолюції:

1) Х-ий з'їзд, серцем і душею будучи з Українським Народом, що під совітами знаходиться, підтверджує непорушність наших ідеологічних позицій, а саме — вірність бойовим прапорам УНР та послух Урядові УНР, — і підкреслює, з огляду на гостроту сучасного становища, що кожний український вояк мусить бути в постійній поготові до активної чинності в боротьбі за відтворення Української Соборної Держави з центром у Києві. З'їзд підкреслює, що кожний український вояк, який вже 18 літ чекає цього моменту, готовий стати до лав Рідного Війська і буде обороняти кожний клапчик Української Землі, коли його до того буде покликано.

2) Х-ий з'їзд засилає найгарячіше привітання Урядові Карпатської України і бажає успіху в його роботі по скріпленні здобутої державності на території Східної України.

3) Х-ий з'їзд із запалом вітає представників Галичини й Волині у їхній боротьбі за права й вольності українського населення в Польщі і бажає їм повного успіху.

4) Х-ий з'їзд закликає всіх українських вояків, розкиданих світами, до об'єднання і засилає Українській Федерації б. Вояків, що її очолює ген.штабу ген.-хор. Володимир Сальський, найщиріші побажання корисної праці й успіху, вважаючи, що ця організація вже лучить державно думуючий і активний вояцький елемент.

Українська Громада в Крезо у Франції

1926 - 1938

5) X-ий з'їзд закликає всіх силів України, на всіх землях рідних і на еміграції суціль, координувати свої зусилля в боротьбі за державність України та готуватися до Великого Здвигу, як то належить свідомим патрістам, що розуміють глибоку вагу і складність проблеми повстання Української Держави.

6) X-ий з'їзд звертає увагу цілого українства на потребу зникнення всяких виявів режіоналізму і окремишності в українській сучасності».

Резолюції прийняті були одноголосно.

Далі з'їзд переходить до дальшої точки порядку денного, а саме до зміни регуляміну Т-ва, а саме до параграфу 29, що говорить про участь членів Т-ва у з'їздах. По обговоренні, з'їзд приймає текст пункту 29:

«В з'їзді приймають участь делегати від філій та зв'язків, при чому голосів делегати мають по кількості членів Т-ва, що входять в склад філій чи зв'язків. Члени-одиначки, що не належать до філій чи зв'язків, мають право участі у з'їзді з одним голосом».

Наступають вибори членів Управи та Контрольної Комісії. Перед виборами з'їзд приймає постанову про збільшення кількості членів Управи до 7 членів і 2-х запасових (зміна п. 19 регуляміну). Так само постановляється, що у виборах беруть участь лише делегати. З намічених кандидатів по більшості голосів обраними до складу Управи (крім голови Т-ва, що лишається незмінним) увійшли: сотн.

В. Солонар, сотн. Набока, сотн. А. Майборда, хор. Лазаркевич, хор. П. Йосипишин та М. Ковальський. Запасовими членами обрано: п. п. Корбелецького та Горолюка. Членами Контрольної Комсії обрано: підполк. Мельника, сотн. П. Пашина та пор. І. Шаповала.

Далі, у точці вільних внесків та біжучих справ, з'їзд, заслухавши побажання, прислані філіями (Ліон, Тренобль та др.) та висловлені присутніми делегатами, доручив новообраній Управі перевести в життя деякі з них, а зокрема спинився на таких справах :

1) Справа підвищення членських внесків, бо сума в 5 фр. є замалою під цей час, коли дорожнеча життя (особливо кореспонденція й утримання помешкання) вимагає збільшення бюджету Т-ва. По обговоренні цієї справи, з'їзд постановляє підвищити членські внески з 5 фр. до 8 фр., доручає делегатам негайно перевести на місцях цю постанову, повідомивши про це Управу, щоб Управа в свою чергу оголосила вже по Т-ву.

2) З огляду на закладення в Парижі Інституту Еміграції, який збирає матеріали про життя еміграції, постановлено, щоб філії та окремі члени надіслали до Управи матеріали, якими розпоряджають, про життя філій та зв'язків (фотографії, відозви, афіші про театральні й хорові виступи то-щ.).

3) З огляду на еventуальність зміни осідку наших членів, з'їзд постановляє, щоб усі філії і зв'язки підготовили, привели до ладу і переслали до Української Бібліотеки ім. С.Петлюри всі старі архиви філій та Т-ва.

4) Прийнято побажання, щоб Управа зайнялася справою підвищення технічної кваліфікації членів Т-ва.

По вичерпанні порядку денного і після промови голови з'їзду сотн. В. Солонаря, голова Т-ва закриває з'їзд промовою, в якій вказує на діловий характер з'їзду, на серйозність його постанов і на загальне значіння його.

* * *

Того-ж вечера відбулася традиційна вечірка Т-ва в одній із саль Парижа. Під час вечірки у артистичному програмі взяли участь: пані З. Шмалій, сотн. В. Солонар, панни Кобринівна, Ткаченківна та п. В. Наглюк і Хор Т-ва під орудою п. М. Ковальського. Усіх виконавців присутні нагородили рясними оплесками. Вечірка в добрій товариській атмосфері затяглася до ранку.

* * *

Другого дня, на Новий Рік, делегати X-го з'їзду зібралися з прапорами на могилі Пана Головного Отамана С. Петлюри на кладовищі Монпарнас і поклали від з'їзду вінок із живих квітів. Голова з'їзду сотн. В. Солонар сказав коротке слово, прапори схилилися в салюті. Хвилина мовчанки і церемонія скінчено.

Після того учасники з'їзду вдалися на площу Етуаль і там відбулася церемонія покладення вінка на могилу французького Невідомого Вояка. І там схилилися прапори над могилою французького невідомого героя у приступності чисельної французької публіки, яку привабили веселі кольори шости українських прапорів.

А-е.

Пам'ятайте, що 22 січня, день свята державности,—день збірок на Український Дім у Празі—Музей Визвольної Боротьби України

З ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Сучасний мент і завдання еміграції. Проблема мобілізації емігрантських сил. Організаційна структура еміграції і її хиби.

Вступаємо до нового етапу нашого національного розвитку, нашої боротьби за державність. Це не треба доводити і на це не потрібні жадні докази. Наступлення цього нового етапу вже ясно відчував цілий наш загаль як на українських землях, так і на еміграції. В цих обставинах стає особливо актуальною і важливою справа про те, які завдання стоять перед еміграцією в теперішній новій ситуації.

* * *

Старим і вічно новим питанням еміграції і краювої публіцистики є тема про ролі і значіння еміграції в нашому національному житті. Не бракувало і не бракує неприхильних і негативних оцінок тої праці, яку провадила і провадить українська еміграція. Тепер, в обличчі тих подій, які розгортаються на наших землях, доводиться зустрічатися із голосами, які приділяють еміграції мінімальну, а то й ніяку ролі і то, мовляв, в інтересах сприятливого розв'язання процесу боротьби за українську державність.

Не належали ми до тих, які займалися і займаються глорифікацією еміграції і її праці. Проте мусимо відмітити, що всяке таке загальне заперечення вартости і значіння кожної емігрантської акції тепер і в майбутньому в жадний спосіб не відповідає вимогам загально-національного інтересу. Національний інтерес вимагає доцільного використання всіх національних сил; лише це скоординоване напруження всієї національної енергії, що його можуть дати всі складові частини нації, тільки така мобілізація всіх національних сил може забезпечити найбільші наші національно-державні досягнення в майбутньому.

Інша річ, що реальна можливість використання всіх національних сил може створитись лише в міру того, як окремі складові частини нації відчують вимоги сучасної хвилі і достосують до них свою організаційну структуру і свою працю. Ми переконані, що українська еміграція в своїй масі є здорова і могла б постачити певні кадри, які відіграли б свою ролі в тих подіях, що зарисовуються на обрії. Але думаємо, що для того, щоб ця творчість і теоретична можливість стали реальністю, еміграція мусіла б в короткому часі переверсти над своєю організаційною структурою і над своїм ідеологічним багажем дуже поважну реконструктивну працю.

Українська еміграція, як кожна еміграція, має в собі багато прикмет консерватизму. Заховування традицій, поглядів і настроїв, які існували на батьківщині за тих часів, коли на ній перебувала еміграція, є для неї тим охоронним панцирем, що заховує її від чужих асиміляційних впливів. Позбавлена безпосереднього контакту з своїм національним оточенням, еміграція лише повільно і частково включає в свій оборот ті нові настрої, течії й погляди, що складаються на батьківщині за часів її одриву від національного масиву. Ці консервативні властивості характеризують кожную еміграцію. Не позбавлена їх тако-ж і українська еміграція, правда, в меншій мірі, як яка інша, оскільки існує для неї можливість контакту з національним тереном по-за межами ССРСР. Але й досі почасти заховують серед української еміграції право громадянства політичні й громадські концепції, які відповідали настроям і відношенням на Україні в періоді революції 1917-1920 років. Ще й досі можна зустрінутись з нерідкими фактами, що відносини між людьми і групами на еміграції визначають події, що мали місце двадцять років тому.

Треба собі усвідомити, що й можливість активізації емігрантських сил тісно зв'язана з тим, щоб усі архаїчні пережитки емігрантського ідеологічного багажу були усунені ґрунтовно й основно. Не можна прийняти корисної й доцільної участі в подіях 1939 року тому, хто буде користуватися зброєю і методами 1919 року. Потрібна поважна й ґрунтовна ревізія.

* * *

Спинимось на де-яких конкретних фактах емігрантського життя. Ще в початкових роках еміґрації, коли можливості нашої акції були так обмежені, неписаною ухвалою емігрантської опінії було переведено демобілізацію емігрантської маси. Для тих часів уважалось доцільним залишити для цілів політичної й культурної репрезентації української справи лише невеликі осередки з тим, щоб роля загалу зводилася лише до підтримання зв'язку з ними. Фактично той зв'язок в міру того, як затягалось перебування на еміґрації, робився все слабшим і широка емігрантська маса що далі, то більше опинялась в дуже віддаленому відношенні до національного життя. Хай лише невелика частина цієї емігрантської маси підпала впливам денационалізації; при наростаючих в цілому світі настроях ксенофобії нова денационалізація тепер є річчю дуже важкою до переведення. Розуміється, є різні градації впливу цієї одірваності від національного життя широкої емігрантської маси. Але чи не створилось в результаті її для певних груп еміґрації такого становища, при якому її корисна активна участь в майбутніх подіях стане виключеною? Чи не буде таких, які, заховавши лише формальний мовний зв'язок з нацією, підпали впливам чужого національного оточення, будуть чужинцями на рідній землі, перешкодою й гальмою в процесі боротьби за осягнення наших національно-державних ідеалів. Поки ще лишається час, мусіла б бути пророблена праця для активізації широкого еміґраційного загалу, поєднана з інтенсивною особистою працею над собою кожної емігрантської одиниці, що ослабила свій зв'язок з національним оточенням. Мусіло б бути висунено гасло духовної мобілізації цілої еміґрації. Велику б ролю в переведенні цієї мобілізації відіграла українська книжка і українська преса, яка, на жаль, поширена серед еміґрації в такій обмеженій і невеликій кількості. Напевно чимало б знайшлося таких емігрантів, які б були дуже здивовані, як зросла в своїй якості і кількості українська культурна творчість за роки їх відриву від національного життя.

Треба, щоб кожний емігрант зрозумів, що в ближчі роки рішається питання не тільки про можливість його особистої активної участі в процесі творення нашої державности. Йде річ про инше, і з особистого погляду — про більше. Хто не потрапить нав'язати зв'язок між Україною минулого і майбутнього, опиниться під загрозою лишитись емігрантом назавжди, почуватиме себе чужим на власній землі.

Коли йде мова про переведення активізації широкого емігрантського загалу, то не підлягає сумніву, що та організаційна структура, якою розпоряджає тепер еміґрація, не відповідає вимогам цієї активізації. Носить вона в собі багато прикмет минулого, цілком не відповідаючого новим зміненним обставинам.

Еміґрація вийшла на чужину поділеною на ряд партійних груп, з яких кожна намагалась висловлювати інтереси окремих складових частин нації. Хай у відносинах між окремими групами було багато ненормального, хай де-які з них не мали жадного права на існування і були утворені в зв'язку з кон'юнктурними умовами революційного періоду. В основі своєї цей поділ тоді, коли йшла мова про національне освідомлення широких мас, про потребу інтерпретації гасел національного визволення відповідно до становища і вимог окремих соціальних груп, був нормальним і оправданим. Він був хоч недосконалим, але все таки відзеркаленням тих відносин, які існували серед нації.

На еміґрації цей партійний поділ був захований і, в результаті одірваності еміґрації від національного масиву, дійшов до стану повної дефе-

перації. Він перетворився в дрібне гуртківство, він привів до створення цілої низки паралельних організацій з тотожними цілями і завданнями, які різнилися між собою лише тим, що провідні позиції в них мусіли бути обсажені членами свого гуртка. Замість об'єднання еміграції досягнуто було її розпорощення між цілою низкою взаємно конкуруючих організаційних верхівок. В різних степенях і формах виявлено це розпорощення в окремих країнах, але не було серед них ні однієї, де б вдалося перевести її досягнути дійсну концентрацію всіх емігрантських сил.

Одривані від рідного ґрунту, перейняті психологією гуртківства, емігрантські верхи залишили без уваги той факт, що після ліквідації НЕП'У і з початком періоду п'ятиліток українську націю в ССРСР було обернено в позбавлену соціальних перегородок, декласовану масу; вони не зробили висновків з того, що те становище, яке витворилось на рідному терені, вимагало створення єдиної організації загально-національного типу.

Коли така реорганізація організаційної будови еміграції не була переведена до сього часу, то з того хоч і випливали певні труднощі, але не вело це до більших ускладнень. Для «нормальних» часів буденної емігрантської праці вистачала така недосконала організаційна структура. Інакше складалась справа тепер, в часі актуалізації української проблеми. Коли справа йде про мобілізацію широкої емігрантської маси, ясно, що ця мобілізація може бути переведена лише в умовах існування єдиної організації загально-національного типу. Як що-ж за цю справу візьметься рівнобіжно кілька взаємно себе побороючих і конкуруючих емігрантських організацій, то вийде з того не мобілізація, а деморалізація. Коли в закордонній пресі і перед закордонними громадськими і урядовими чинниками буде претендувати на ролю представників інтересів України кілька конкуруючих груп, то це буде означати лише те, що ні тих представників, ні ту справу, до заступництва якої вони будуть мати претензії, ніхто не буде трактувати поважно. В результаті в майбутніх подіях, які розв'яжуть справу нашої державности, роля еміграції, як цілого, буде мінімальною. Ті потенціальні сили, сили здорові й творчі, які посідає еміграція, не будуть використані.

* * *

Завдання емігрантського публіциста — скромне й обмежене.

Можемо лише поставити питання, вказати на його актуальність, на необхідність його розв'язання. Обов'язком тих, що займають керуюче становище в тих або інших емігрантських організаціях, знайти ті шляхи, які б дали можливість практично зреалізувати цю справу. Їх завданням було б сформувані принципи тої платформи, яка була б покладена в основу єдиної загальної національної організації еміграції і знайти шляхи для фактичного об'єднання на ній широких емігрантських мас. Різні методи й різні способи можуть бути доцільними в різних країнах перебування еміграції. В одних випадках може бути доцільним шлях самоліквідації тих чи інших груп і організацій, в других поновлення їх верхівок, в третіх злиття відповідних організацій, знову в інших — встановлення спільного шляху праці і певного розподілу функцій. Всі методи будуть спричинятись до ліквідації теперішньої емігрантської розбіжності і розпорощеності.

Час для практичного переведення цієї акції ще не минув. Але думаємо, що лишилось його не так багато. Він повинен бути використаним.

В. С.

Не забудьте 22 січня покласти і свою цеглину на будинок власний Музею Визвольної Боротьби України в Празі

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

— Замість різдвяних та новорічних привітань пожертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри зложили: З. і М. Пікульські — 3 зол., відділ УЦК в Польщі у Білостоці — 9 зол., Відділ УЦК в Рейовці — 5 зол., сотн. В. Будзилло — 2 зол., інж. Л. Биківський — 2 зол., Пан-отець І. Губа — 1.50 зол., Ол. Калюжний — 1.50 зол., інж. Ад. Марущак-Богданівський — 2 зол., М. і К. Безручки — 3 зол.

— З життя Української Громади в Крезі о. 27 листопада м. р. Українська Громада в Крезі відсвяткувала 21-ші роковини проголошення самостійності України 22 січня 1918 року. На свято це було запрошено українців із Крезі та околиць. На свято прийшли всі українці, при чому деякі наші земляки прибули з віддалі в 40 кілометрів. Відбулося свято в салі поруч із громадським помешканням. Салю було прибрано по-українськи, удекоровано українськими прапорами та портретами українських письменників і образами збройної української сили.

Розпочалося свято о год. 15-ій за таким програмом: відкриття і промова голови Громади, «Ще не вмерла Україна», доповідь п. Батрака, декламація дітей, «Україно, мати, кат сюнав» — хор, промова що-до визволення Карпатської України, після якої всі

присутні проголосили гучне «слава» урядові Карпатської України, вшановання хвилиною мовчанки поляглих борців за волю України. Вібудася потім збірка грошей на Карпатську Україну, а на закінчення свята всі заспівали «Ми гайдамаки» та «Не пора».

Голова Громади п. Сабардак висловив присутнім сердечну подяку за честь вшановання свята своєю присутністю, а секретарь Громади п. Й. Троян оголосив суму зібраних пожертв: на Карпатську Україну — 145 фр. 80 с. та на українських інвалідів — 75 фр. 50 с., та висловив жертводавцям подяку.

Можна ствердити, що свято це пройшло зразково та підняло національну енергію у присутніх. По закінченні свята було влаштовано спільну вечерю в громадському помешканні, за якою всі, як одна родина, ділились думками, пригадували минуле та відгадували майбутнє. У спільних балачках висловлювали побажання на славу Україні і на з'єднання наших спільних українських зусиль в русі наперед для перемоги й остаточного розрахунку з хижакими за всі їх злочини й знущання над українським народом. Час надходить, і так буде! Вперед! За волю України! Геть ворожі руки од нашої Батьківщини!

Й. Троян.

— Ялинка для українських дітей у Тулузі. Заходами Української Громади в Тулузі 31 грудня м. р. було влаштовано ялинку для українських дітей. Громада в Тулузі невелика, але на це дитяче свято приїхало дуже багато українців із своїми дітьми з околиць Тулузи та з ферм.

Ялинка була прибрано українськими прапорами, забавками та електричними лампками і бу-

да дуже гарна. Відкрито свято ялинки було співом «Ще не вмерла Україна». Виконано потім було кілька українських пісень під проводом п. Радкевича, після чого співав п. Радкевич соло. Далі йшли декламації й співи дітей та їх забави й танці навколо ялинки. Дитячими танцями керувала пані Сопильнякова.

Декламація дітей та їх співи зворушили багатьох пристуніх до сліз. Малий Лев Скибинський оповідав про Україну з таким запалом та так зворушливо, що ні в одного викликав сльози. Відзначилась ще в декламації й маленька Сопильняквіна. О год. 8 веч. Дід-Мороз приніс дітям подарунки. Діти були дуже задоволені з оповідань Діда-Мороза та забавок, які він їм приніс. Потім заспівали колядки, і український гімн заквив цю ялинку, що притягнула понад 30 дітей.

Того самого вечера управа Громади влаштувала зустріч Нового Року — вечір з танцями для дорослих, на який завітали й чужинці послухати концерт громадського хору під управою п. Радкевича та подивитись на українські танці. Хор заспівав колядки — «Во Єрусалимі рано задзвонили» та «Ой, там на Йордані ти-

ха вода стояла». Колядки ці зробили на чужинців велике враження, як і соліві виступи п. Радкевича та гопак знаменитого джигита кубанця п. Сопильняка з дочкою й з дружиною, які завершили програм цього гарного вечера.

О півночі побажали всі собі взаємно щасливого Нового Року і скорого повороту додому. Були тут українці з цілої України — з усіх її земель — і у всіх чулося одно побажання: Геть з партіями! За велику збірну силу українського народу! За скорий поворот на батьківщину!

Перед собою того вечера можна було бачити одну дружню українську сім'ю на чужині. І було того вечера так добре на душі.

Т у л у з я н и н .

У Польщі

— В Українському Науковому Інституті в Варшаві 13 січня с. р. відбувся виклад проф. О. Лотоцького на тему: «Схід і Захід в проблемі української культури».

Прелегент подав велику кількість історичних джерел і наукового матеріалу про впливи східної і західної культури на Україну, і численна аудиторія з зацікавленням вислухала виклад.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Бюлетень Пресової служби Карпатської України. Ч. 1, 2, Хуст.

— О. Лотоцький. В Царьгороді. — Праці Українського Наукового Інституту в Варшаві. Том XL. Серія мемуарів, книга 5. Варшава 1939.

— Вістник, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Львів. Січень 1939.

— За Незалежність, Бюлетень Головної Управи Українського Центрального Комітету в Польщі, ч. 1-2 (50.51), січень-лютий 1939. Варшава.

— Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien, No 43, Paris, le 15 janvier 1939.

— Problemę Europy Wschodniej, Rok 1, No 1, Styczeń 1939. Варшава.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ПАРИЖІ

відбудеться в неділю, 22 січня с. р., о год. 8 веч., в салі Французького Аероклубу, 6, rue Galilée, Paris 16 (метро Boissière), влаштоване Союзом Українських Емігрантських Організацій у Франції та Товариством б. Вояків Армії УНР у Франції.

Український Техникум Сільсько-Господарської Промисловости

З метою дати фахову освіту особам, які бажають набути відповідного знання для праці в царині сільсько-господарської промисловости, Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання в Подєбрадах організував Техникум Сільсько-Господарської Промисловости, навчання в яким почалося 1 квітня 1937 року.

Навчальну програму Техникума складено в такий спосіб, щоб, користуючись позаочною метою навчання, слухачі набули відповідного знання, потрібного не тільки для одержання праці на фабриках, а тако-ж — і для закладання своїх власних невеличких підприємств, або — керування підприємствами, заснованими на кооперативних підвалинах. Ці фахові знання подаються в різноманітніших галузях сільсько-господарської промисловости, щоб тим самим дати слухачам як найбільше можливости підшукати собі працю, або створити свій власний варстат праці. Причім, головна увага звернута на дрібні галузі промисловости, які провадяться на сільсько-господарській сировині, або призначені для потреб сільсько-господарських продуцентів.

Програма Техникума складається з 32 окремих конспективно написаних предметів, з яких 19 фахових, а саме: 1) млинарство, 2) цукроварство, 3) виріб крохмалю, 4) броварство, 5) гуральництво, 6) винарство, 7) оцетарство, 8) гарбарство та кушнірство, 9) вироблення масла та сирів, 10) вироблення маргарину та свічок, 11) олійництво, 12) миловарство, 13) консервація та перероблення садовини й городини, 14) штучні погної, 15) холодильна справа, 16) фабрикація цегли та дахівки, 17) бетонові виробы в сільському господарстві, 18) добування етерових олій, 19) виріб фарб. Решта складає групу допомагаючих предметів, необхідних для опанування певної галузі фаху, або ознайомлення з технічним уладженням та комерційним веденням підприємства, а саме: 1) математика, 2) хемія неорганічна, 3) хемія органічна, 4) технологія води, 5) креслення, 6) машинознавство, 7) будівництво, 8) практична електротехника, 9) теорія кооперації, 10) політична економія, 11) рахівництво, 12) калькуляція, 13) складання кошторисів.

Навчання на Техникумі триває 4 семестри (два роки). Фахові науки на Техникумі викладають п. п. професори Української Господарської Академії та фахівці практики з різних галузей.

На Техникум можуть вступати особи не молодше 17 років з освітою, яка відповідає не менше 4 класам гімназії, або подібної школи.

Особи, що закінчать Техникум та складуть іспити, дістануть диплом та звання «техник сільсько-господарської промисловости».

Докладні проспекти з програмою, студійними правилами і таксами шкільних оплат висилаються безплатно на писемне пожадання. Звертатись на адресу:

Ukrajinský Technicko-Hospodářský Institut. P o d ě b r a d y . Zámek
Tchéco-Slovaquie.

Повне видання творів Тараса ШЕВЧЕНКА

Зв'язуючи свій намір з 75-літньою річницею смерті письменника, Український Науковий Інститут приступив до першого повного видання його творів та першої серії дослідів над його життям і літературною діяльністю. Видання обіймає 16 томів такого змісту:

- Т. I Передмова од видавництва. Літературна біографія Т. Г. Шевченка. Автор біографії П. Зайцев.
- Т. II Поезії до року 1843.
- Т. III » 1843—1847 р. р.
- Т. IV » 1847—1857 »
- Т. V » 1857—1861 »
- Т. VI Назар Стодоля. Дрібніші твори.
Томи II—VI редактує П. Зайцев.
- Т. VII Повісті: Художник. — Наймичка. — Варнак.
- Т. VIII Повісті: Княгиня. — Музика. — Нещасний. — Капітанша.
- Т. IX Повісті: Близнята. — Прогулька.
- Т. X Журнал.
- Т. XI Листи. Редагує Л. Білецький.
- Т. XII Т. Шевченко, як маляр (з численними репродукціями малюнків). Автор розвідки Д. Антонович.
- Т. XIII Т. Шевченко в його польських взаєминах. П. Зайцев.
- Т. XIV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на мову польську. Редагує Б. Лепкий.
- Т. XV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.
- Т. XVI Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Крім того, друкуються, як окремих — XXV-й — том Праць Українського Наукового Інституту, збірка монографічних розправ академіка С. Смаль-Стоцького, присвячених дослідженню творчості Шевченка (Т. Шевченко. Інтерпретації).

Творчість поета знайде всебічне освітлення в спеціально написаних для видання розвідках, а тако-ж коментаріях та примітках до тексту різних авторів.

До співпраці запрошені, крім означених угорі, такі особи: І. Балеї, † В. Біднов, О. Бочковський, І. Брик, Є. Вировий, Є. Гловінський, Д. Дорошенко, І. Дубицький, Ф. Колесса, А. Крижанівський, М. Кордуба, С. Людкевич, Є. Маланюк, М. Рудницький, В. Сапівський, В. Садовський, В. Сімович, М. Славінський, С. Смаль-Стоцький, Д. Чижевський, Л. Чикаленко.

Передплата надсилається згори на ціле видання або на кожний том. Передплата на окремі, вибрані з цілого видання, томи не приймається. Замовлення без внесення передплатної суми уважатимуться за неважні.

Український Науковий Інститут звертається до всіх земляків та приятелів українського народу з гарячим закликом своєю участю в передплаті на перше повне видання творів генія українського слова допомогти успішному виконанню завдання, що має задовольнити одну з істотніших потреб української нації.

Адреса Інституту: *Ukrainiński Instytut Naukowy, Służewska 7, m. 4. Warszawa, Pologne.*

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМ. С. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

41, RUE de La TOUR d'AUVERGNE. PARIS IX

Як рівно-ж і читальня при ній відриті
для відвідин чотирі рази на тиждень :

середа і четвер од год. 6 до год. 9 веч.

субота — 4 — 8 —

неділя — 2 — 6 —

В читальні Бібліотеки мається 90 органів української преси — газет, журналів, бюлетенів — з різних країн, де живуть українці. Книжки видаються і додому за плату 5 фр. місячно за одну книгу.

Забезпека за одну книгу — 25 фр.

Коштом читача висилаються книги і на провінцію.

При Бібліотеці знаходиться

МУЗЕЙ С. ПЕТЛЮРИ

в якому зібрано пам'ятки, що залишилися після трагічної смерті
Вождя, обстановка з кімнати, в якій Він жив і т. д.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

впорядковує Український Дім у Празі
й закликає всіх українців до допомоги й участі
в цій праці.

←←←←← УВАГА! →→→→→

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБІРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРИШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВАРІСТВІ!
НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ТРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:
Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

←←←←← НЕ ЗАБУВАЙТЕ! →→→→→

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах; хто-ж дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний в окремі пам'ятні книзі фондаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів — буде записаний в золотій пам'ятній книзі добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

1000 цеглин коштують 10 доларів. 100 цеглин коштують 1 долар.

Звіт про всі пожертви Музей друкує й розсилає окремо. Про всі нові пожертви кожного разу оголошує часопис «Український Тиждень» у Празі. Крім того, про всі пожертви з різних держав буде ще окремо звіт у місцевій українській пресі кожної країни.